

Janko Jarc - Smiljan

Marija na kolencah**Koper: Ognjišče, 2021**
255 strani, cena: 12,90 €

V začetku marca je pri Založbi Ognjišče izšla druga knjiga Janka Jarca - Smiljana z naslovom *Marija na kolencah*. V njej je zbranih 46 zgodb, ki so bile v zadnjih desetih letih objavljene v Ognjišču in Družini, nekatere pa med bralce prihajajo prvič. V njih avtor opisuje predvsem svoja doživetja iz otroštva in mladostništva ter se nato preko zrelih let spogleduje z minljivostjo tega sveta. Tako se na nevsiljiv in občutljiv način srečamo z drobnimi dogodki, ki jih v vsakdanji naglici pogosto niti ne opazimo, a bogatijo in obremenjujejo naše vsakdanje življenje. Avtor se dotakne mnogih vprašanj, ki si jih postavljajo tako otroci kot mladostniki, starši in vzgojitelji ter vsi, ki se sprašujejo o smislu našega bivanja. Zgodbe se nas dotaknejo in za nekaj časa postanejo del nas.

Med prvimi se je s knjigo srečal dolgoletni urednik Družine Pavle Bratina, ob tem pa so se mu zapisale naslednje misli in besede:

»Zdaj, ko sem se naučil druge knjige Janka Jarca *Marija na kolencah*, lahko o njej kakšno tudi rečem.

Najprej naj poudarim, da mi je blizu v literarnem pomenu besede, saj zame ni literature brez žlahtne besede – izbrane, presejane in prečiščene materne besede, in – seveda – brez temeljnega sporočila ali zgodbe. Velike pripovedi so seveda pomembne, a se za njimi pehajo vsi pisatelji. Z malimi pa je drugače.

Janko Jarc je dobro opravil drugi izpit iz pisanja! S to 'izkušnjo' je k prvi dodal še nekaj žlahtnine, ki je sad skrbnega in preudarnega ustvarjanja. Četudi so številni dejali, da je bila prva knjiga – Samo še pet minut – 'perla', moram reči, da tudi ta 'drugi otrok' bralcem ponuja zvrhan pehar zavzetega spogledovanja z besedo in njeno skrivnostno močjo. Ponuja nam drobne bisere življenja, ki jih številni ne opazijo.

Kratke, izbrušene zgodbe, odbrani dogodki in odkruški vsakdanjega bivanja zastavljajo tam, kjer drugi ponavadi ne vidijo nič posebnega. In vendar! Iz velikih, mogočnih kvadrov je 'lahko' zidati daleč naokoli vidne babilonske stolpe. Neizmerno težje pa je iz pisanih, a drobnih, neznatnih kamenčkov življenja in nehanja ustvarjati filigranske dragotine, ki – če pošteno preudariš – ne zaostajajo dosti za velikimi umetninami.

Ja, vem, vse je treba jemati cum grano salis, tudi pohvale, kakršna je tale. Na koncu pa vendarle velja, da gre za bisere, ki so očem in srcem različno blizu. Do nas prihajajo skozi 'individualna' sita, občutke in ocene. Pri vseh pa največ šteje, da v njih gostoli tisti slavec, ki mu je Bog grlo ustvaril. Nič zato, če ga številni ne bodo slišali ali se bodo nanj požvižgali. Vrednost lepega petja ni odvisna od števila ušes, ki ga poslušajo, občudujejo in vzljubijo, je pač vrednota sama po sebi. In nekaj podobnega nam ponujajo jezik, metaforika in nevsiljiva modrost Jarčevega pisanja, ki je pristen odsev slovenske majevtike ali vzgojnega procesa.

Slovenci ne ustvarjamo v zamahih kakšnega Dostojevskega ali Tolstoja. Nimamo takšnega zanosa in genija, ki bi odseval prostranstva velike matke Rusije. Smo pa (ali bi vsaj morali biti) odsevnik tistega raja pod Triglavom, ki v svojem mikrokozmosu v ničemer ne zaostaja za velikim svetom.

Gospod Janko zna ujeti trenutke in jih tako opisati, kakor mu je Bog pisalo urezal. Zato njihovi liki živijo tudi po tistem, ko knjigo odložiš. Spremljajo te, s teboj rastejo in zorijo ter s tem krepijo tvojo človeško in duhovno rast.

Vidi se – to moram posebej poudariti – da je avtor izkušen vzgojitelj, ki je mladim tako služil z besedo in zgledom, da so tudi sami prisluhili njegovi modrosti: slutnjam, mislim in spodbudam. Zato imata obe knjigi tudi 'vzgojno moč'. Bralca ne pustita ravnodušnega, bognedaj mlačnega – temveč ga spodbujata in opogumljata.

Moč njegove besede vzpostavlja in krepi vezi z bralcem ter v njem vžiga ognje navdušenja, celo posnemanja. Ko ni tako, dela občemijo na nočnih omaricah in se slednjič preselijo na knjižne police, kjer samevajo ves preostanek zemskega veka.

Iskrene čestitke v upanju na tretje nadaljevanje, na izbrane portrete sopotnikov. To mu ne bo težko, saj zna, dokler je poln energije, iz vsega, kar je doživel, urezati kamen, splesti zgodbo.»

»Kadar se je dogodilo kaj prav posebno zanimivega, sem si dejal: »To bom nekoč zapisal.« To svojo željo sem uresničil čez slabih petnajst let. Ko sem se nekega dne s fičkom že skoraj pripeljal do doma, sem na mostu dohitel starejšo gospo, ki je, opirajoč se na palico, s težavo naredila vsak korak. Ustavil sem se in jo povabil v avto. Kratek klepet me je tako nagovoril, da sem ga zapisal in poslal na uredništvo Ognjišča. Zgodba je bila objavljena marca 1969. Tedaj si še nisem predstavljal, da jih bo sledilo še veliko. Dogajanja okoli mene in tista, zapisana v spominu, so se vedno pogosteje spreminjala v besede, stavke in zgodbe. Kar čutil sem, da nekaterih stvari ne morem zadržati zase. Prelivala so se na papir takšna, kot so se zgodila. Nič kaj veliko ni bilo potrebno dodati ali odvzeti.«

(Janko Jarc, *Marija na kolencah*: Sprehod skozi leta, str. 7)